

ר' עובדיה מברטנורא

נוטלים מלפני בהמה זו ונותנים לפני זו. ולא אמרינן טלטול דלא חזי הוי, אלא ודאי חזי דאין בהמה קצה במאכל הניטל מלפני חבירתה. ודוקא מלפני החמור ונותנין לפני השור וכיצא בזה, אבל לא מלפני השור ונותנים לפני החמור, שמאכל השור מאוס ברירין היוצאים מפיו ואין החמור אוכל ממנו: ה הקש שעל המטה. סתמא להסקה ומוקצה הוא, ובא לשכב עליו ומנענעו כדי שיהא רך וצף לשכב עליו: לא ינענעו בידיו.

דמוקצה הוא, אבל מנענעו בגופו בכתפיו, דטלטול מן הצד הוא ולאן שמיה טלטול: או שהיה עליו כר או סדין. גגלי דעתיה דאקצייה לשכיבה מעתה תורת כלי עליו: מכבש. שני לוחות שמשמין ביניהן הבגדים לאחר כביסתן ומהדקין הלוח העליון על הבגדים המונחין בלוח התחתון כדי

שיהא קיפולן נאה: מתירין. דהיינו לצורך שבת ליטול את הבגדים, אבל לא כובשים דהיינו צורך חול: ושל כובסים לא יגע בו. מפני שהוא עשוי לתקן בגדים ומהדק טפי והתרתו דומה לסתירה.

ואין הלכה כרבי יהודה:

לסלק לצדדים מפני הרעי¹⁹⁶.

נוטלין מאכל **מלפני** - מתוך האבוס של **בהמה זו**, **ונותנין לפני בהמה זו בשפת** ואין זה טלטול שלא לצורך, לפי שהבהמה השנייה תאכל¹⁹⁷:

משנה ה

סתם קש עומד להסקה, והוא מוקצה. **הקש שעל גבי המטה** והוא בא לשכב עליו בשבת - **לא ינענעו בידו** שהרי הוא מוקצה, **אבל מנענעו בגופו** שטלטול מן הצד אינו טלטול. **ואם היה הקש מאכל בהמה, או שהיה עליו פר או סדין** מערב שבת, ומוכח שהוכן לשכיבה - **מנענעו בידו** משום שיצא מכלל מוקצה.

מכבש - שני לוחות שהיו שמים ביניהם בגדים לשם גיהוץ, אם הוא **של בעלי בתים** - **מתירין** - פותחים אותו כדי לקחת ממנו בגדים לצורך השבת, **אבל לא כובשין** שם בגדים בשבת, שזה טורח לחול. **ושל כובסין** - מכבש של כובסים - **לא יגע בו** - גם להתירו אסור, כי הוא מהודק חזק, וכשמתירו הרי זה דומה לסותר. **רבי יהודה אומר:**

שיהא קיפולן נאה: מתירין. דהיינו לצורך שבת ליטול את הבגדים, אבל לא כובשים דהיינו צורך חול: ושל כובסים לא יגע בו. מפני שהוא עשוי לתקן בגדים ומהדק טפי והתרתו דומה לסתירה. ואין הלכה כרבי יהודה:

ביאורים והרחבות

196. בגמרא (קמ, ב) למדין: אמר רב חסדא: מחלוקת באבוס של קרקע, אבל באבוס של כלי דברי הכל מותר. ואבוס של קרקע, מי איכא למאן דשרי? (והרי כשגורף) הא קא משווי גומות? אלא אי איתמר הכי איתמר: אמר רב חסדא: מחלוקת באבוס של כלי (שחכמים אוסרים שמא יבוא לגרוף באבוס של קרקע), אבל באבוס של קרקע דברי הכל אסור.

197. גרסינן בגמרא (קמ, ב): תנא חדא: נוטלין מלפני בהמה שפיה יפה, ונותנין לפני בהמה שפיה רע. ותניא אידך: נוטלין מלפני בהמה שפיה רע, ונותנין לפני בהמה שפיה יפה. אמר אבוי: אידי ואידי מקמי חמרא לקמי תורא שקלינן, מקמי תורא לקמי חמרא לא שקלינן (את התבן שלפני החמור נוטלים ונותנים לשור, אבל מהשור אין נותנים לחמור). והא דקתני (הברייתא הראשונה) נוטל מלפני בהמה שפיה יפה - בחמור דלית ליה רירי (והאוכל לא נמאס), ונותנין לפני בהמה שפיה רע - בפרה, דאית לי רירי. והא דקתני (הברייתא השנייה) נוטלין מלפני בהמה שפיה רע - בחמור דלא דייק ואכיל (שאינו אוכל קוצים וברקנים), ונותנים לפני בהמה שפיה יפה - בפרה דדייק ואכלה.

אִם הָיָה הַמַּכְבֵּשׁ שֶׁל כּוּבְסִים מִתֵּר מְעַרְבֵי שֶׁבֶת
- מִתֵּר אֶת פְּלוֹ - פּוֹתַח אֶת כָּל הַמַּכְבֵּשׁ וְשׂוֹמְטוֹ
 - וּמוֹצִיא מִמֶּנּוּ אֶת בַּגְדּוֹ:

פרק עשרים ואחת

טלטול מוקצה אגב דבר שאינו מוקצה

משנה א

נוטל אדם בשבת את בנו על ידיו והאבן בידו
 של הבן, ואף על פי שהאבן מוקצה, מדובר כאן
 בתינוק שיש לו געגועים על אביו, ובכדי שלא יצטער
 ויחלה, התיירו חכמים לאביו לטלטלו¹⁹⁸, **וְכִלְכְּלָהּ -**
 וכן התיירו לקחת בשבת סל מלא פירות **וְהָאֶבֶן**
בְּתוֹכָהּ - שכיון שיש פירות, הרי הכלכלה בסיס
 לדבר האסור והמותר¹⁹⁹.

וּמִטְלָטְלִין בשבת תְּרוּמָה טְמוּאָה עִם הַטְּהוּרָה
 אגב הטהורה, **וְעִם הַחֻלִּין -** או עם החולין, אף על
 פי שתרומה טמאה בפני עצמה אסורה בטלטול, לפי
 שאינה ראויה לאכילה²⁰⁰.

רבי יהודה אומר: אף מעלין בשבת את

ר' עובדיה מברטנורא
כא א נוטל אדם את בנו.
 בחצר והאבן בידו ולא אמרינן
 דמטלטל לאבן: כלכלה. סל:
 והאבן בתוכה. והוא שיהיו
 פירות בסל, שאם אין בו פירות
 נעשה בסיס לדבר האסור
 ואסור לטלטלו. וצריך נמי
 שיהיו בתוכו פירות שאם
 ישליכם בארץ ימאסו, כגון
 תותים וענבים וכיוצא בהם,
 אבל אם היו בו פירות כגון
 אגוזים ושקדים מנער את
 הפירות והם נופלים. ופירות
 הנמאסים נמי כגון תותים
 וענבים אם אפשר לסלקם
 לצדי הכלכלה ולנער האבן
 לבדה ולהשליכה אסור
 לטלטלה עם האבן. ומתניתין
 איירי כגון שנפחת מצדי
 הכלכלה או שוליה והאבן דופן
 לה שאי אפשר להשתמש
 בכלכלה בלא האבן: תרומה
 טמאה עם הטהורה ועם
 החולין. אגב הטהורה ואגב

ביאורים והרחבות

198. בגמרא (קמב, א) למדין שדווקא אבן מותר, אבל לא דינר, והטעם הוא שאבן אם תיפול מיד התינוק, לא יבוא אביו להרימה, אבל דינר אם יפול מיד התינוק, יבוא אביו להרימו ולטלטלו.

199. גרסינן בגמרא (שם): אמאי (מדוע מותר לטלטל את הכלכלה, והרי) תהוי כלכלה בסיס לדבר האסור? אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: הכא מדובר בכלכלה מליאה פירות (שהעיקר של מה שבכלכלה זה דבר המותר, והאבן מיטלטלת אגב הכלי והפירות). ושואלים: ולשידינהו לפירי ונישדי לאבן וננקטינהו בידים (שישפוך את כל תכולת הכלכלה ויחזיר רק את הפירות, וכך לא יטלטל את האבן)? ועונים שמדובר בפירות לחים, שאם ישליכם לקרקע יטנפו. ושואלים: ולנערינהו נעורי (שינער את הכלכלה עד שהפירות לא יהיו צמודים לאבן, ויזרוק את האבן לבדה)? אמר רב חייה בר אשי אמר רבא: הכא בכלכלה פחותה עסקינן, שהאבן נעשית דופן לכלכלה. אך אם יש בכלכלה פירות יבשים, כאגוזים ושקדים, מנער את הפירות, ולא יטלטל את כלכלה עם האבן.

200. בגמרא למדין בשם רב חיסדא: לא שנו אלא שטהורה למטה וטמאה למעלה, אבל טהורה למעלה וטמאה למטה - שקיל ליה לטהורה ושביק ליה לטמאה. ומקשים מברייתא: "מטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה ועם החולין, בין שטהורה למעלה וטמאה למטה, בין

הַמְדַמֵּע בְּאַחַד וּמֵאָה - סאה תרומה שנתערבה במאה סאים חולין, בטלה סאת התרומה בתערובת, אולם כדי שלא יפסיד הכהן, מעלין סאה אחת מתוך התערובת ונותנים לכהן. ולדעת רבי יהודה מותר להעלות מהתערובת את הסאה לכהן בשבת, ואין זה נקרא מתקן²⁰¹:

משנה ב

הָאֵבֶן שֶׁעַל פִּי הַחֲבִית - המונחת על פי חבית של יין, ורוצה ליטול מהיין, והרי האבן מוקצה, כיצד הוא עושה? **מְטֵה** את החבית **עַל צְדָה וְהִיא** - האבן **נוֹפֶלֶת**. **הִיתָה** אותה חבית שהאבן על פיה, מונחת **בֵּין הַחֲבִיּוֹת**, וחושש שמא האבן תשבור את החביות - **מִגְבִּיהָ** - את החבית עם האבן, ומוציאה מבין החביות **וּמְטֵה עַל צְדָה וְהִיא** - האבן **נוֹפֶלֶת**.

מְעוֹת שֶׁעַל הַכֶּר והוא צריך את הכר, כיצד יעשה? **נוֹעֵר** - מנער **אֶת הַכֶּר וְהֵן** - המעות **נוֹפְלוֹת** ונוטל את הכר²⁰².

הִיתָה עָלָיו - על הכר **לְשִׁלְשֵׁת** - צואת עופות - **מִקְנָחָה בְּסַמְרֵטוֹט**, אבל לא יתן מים על הכר כדי

המעות שעליו. ולא אמרן אלא כששכח המעות על הכר מערב שבת, אבל הניחן שם במתכוין נעשה הכר בסיס לדבר האסור ואסור לטלטלו ולא לנער המעות שעליו: לשלשת. דבר של טנוף כגון רוק או רעי או צואה: מקנחה בסמרטוט. ולא יתן עליה מים, דסתם כר של בגד הוא, ובגד

ביאורים והרחבות

שטמאה למעלה וטהורה למטה". וקשה על רב חיסדא? אמר לך רב חסדא: מתניתין לצורך גופו (שרוצה לאכול את הפירות), ברייתא לצורך מקומו (שרוצה לسلק את הסל ממקומו).

201. בגמרא (קמב, א) למדין, שרבי יהודה סובר כרבי שמעון בן אלעזר, שאומר שבשביל לאכול מדומע אין חובה להוציא את הסאה כנגד התרומה, אלא מספיק שקובע לה מקום ויכול לאכול (ואח"כ יתן אותה לכהן). ולפי זה מתיר רבי יהודה אף להעלות את הסאה וליתנה לכהן, לפי שאין זה מתקן, שהרי יכול לאכול מהמדומע אף ללא העלאת הסאה.

202. גרסינן בגמרא (קמב, ב): לא שנו (הלכה זו באבן שעל פי חבית ומעות שעל הכר) אלא בשוכח (את האבן על החבית או המעות על הכר), אבל במניח, נעשה בסיס לדבר האסור (ואף החבית או הכר אסורה בטלטול). אמר רבה בר בר חנה, אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא לצורך גופו (שצריך את הכר לשימוש גופו), אבל לצורך מקומו, מטלטלו ועודן עליו. וכן תני חייה בר רב מדיפתי: לא שנו אלא לצורך גופו, אבל לצורך מקומו, מטלטלו ועודן עליו.